

belangrijkere rol. Deze heeft het initiatief genomen om te komen tot een aantal Alzheimercentra. Deze centra moeten kennis op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en patiëntenzorg bundelen, daarbij ondersteund – ook financieel – door Alzheimer Nederland.

Met het vergrijzen van de bevolking zijn geheugenpoli's hard nodig. Per jaar komen er zo'n tien tot twintigduizend nieuwe patiënten met de ziekte van Alzheimer bij, vijfhonderd daarvan in de regio van het VU medisch centrum. "We zitten hier in de snelst verouderende regio van Nederland", weet Scheltens. "Onze poli is dus bittere noodzaak."

Opleving

Behalve mensen met tekenen van Alzheimer, helpt de geheugenpoli ook mensen die geheugenproblemen vertonen door een andere neurologische of interne aandoening. Daarnaast is er nog de groep 'bezorgden' of 'worried well'.

"Deze mensen merken dat ze niet alles meer kunnen onthouden. Dat is een probleem dat de neiging heeft zichzelf te versterken: men kan daardoor helemaal op zijn geheugen gefixeerd raken. Maar gelukkig pikken we deze gevallen er snel uit en kunnen we de mensen meestal geruststellen door ze op hun uitstekende testresultaten te wijzen." Een ingewikkelder groep vormen de vijfenzeventigplussers. Bij deze groep gaat het

ouder worden sowieso gepaard gaat met een achteruitgang van het geheugen. Scheltens: "Hoort dat bij de leeftijd of is het een beginstadium van dementie? Daar kom je vaak niet in een keer uit. Je hebt dan een follow-up nodig en informatie uit de directe omgeving van de patiënt. Hoe interfereren de klachten met het dagelijkse leven: komen er giro-overschrijvingen terug zonder handtekening of worden er boodschappen vergeten. Dat soort dingen móet je weten omdat die er in een anamnese vaak niet uitkomen, waardoor je behoorlijk de mist in kunt gaan."

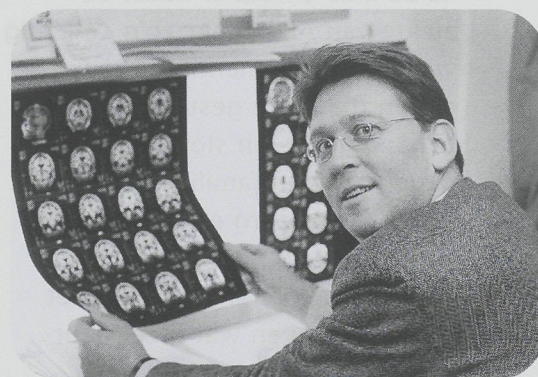
Alzheimer genezen

Alzheimer openbaart zich door een achteruitgang van het expliciete geheugen. Dat houdt zich bezig met de 'feiten': 'wat deed ik gisteren' of 'wat heb ik vanochtend gegeten'. Na verloop van tijd breidt de ziekte zich uit over andere delen van de hersenen en raakt ook de neocortex aangetast. Dan begint ook het impliciete geheugen te haperen: de patiënt krijgt problemen met gewoontehandelingen zoals een stropdas knopen of een eitje bakken. Daarom is een zeer vroege diagnostiek belangrijk. Scheltens: "Als de ziekte zich openbaart is het proces vermoedelijk al zo'n tien tot vijftien jaar aan de gang. Bij vijftig procent van de mensen die last hebben van een milde cognitieve achteruitgang, ontwikkelt zich Alzheimer. Als je in het vroege stadium kunt vaststel-

len om welke mensen het gaat, kun je wellicht voorkomen dat de ziekte zich verder ontwikkelt. Daarom moeten we markers vinden die erop wijzen dat er al iets met de hersenen aan de hand is, dus nog vóórdat de symptomen zich daadwerkelijk openbaren. Ik zie het vinden van dergelijke markers als de grootste diagnostische uitdaging."

Vroege diagnostiek is tevens belangrijk in verband met allerlei hoopvolle ontwikkelingen.

"Binnen afzienbare tijd kan de ziekte van Alzheimer in ieder geval in een vroeg stadium tot staan worden gebracht, misschien zelfs genezen. Proeven met muizen bewijzen dat het mogelijk is om de vorming van plaque, die ontstaat door een zich abnormaal ophopend eiwit, tot stilstand te brengen. De muizen zijn immuun gemaakt doordat ze een antistof kregen. Ook ontstekingsremmers en oestrogenen bieden hoop. Deze falen nog bij mensen waarvan is vastgesteld dat ze de ziekte hebben, maar ook voor ontstekingsremmers geldt dat als

Prof.dr. Ph. Scheltens

foto: S. Vervuurt (AVC)